

CHÀNG KLANG KOK

Một hôm hai anh em Klang Kok dẫn nhau vào rừng săn thú. Gặp một con nai thật to, Klang Kok anh giương ná định bắn thì em giơ tay lên cản lại. Anh đành đẩy em sang một bên rồi mới bắn, vì vậy chàng bắn hụt và con nai chạy mất. Thế là bao nhiêu bực tức giận dữ Klang Kok anh đổ hết lên đầu em. Chàng bảo em leo lên cây bắt kỳ đà. Khi em đã ở trên ngọn cây thì anh lẳng lặng quay về buồn bỏ em lại một mình. Tìm kỳ đà không có, em cúi xuống gọi anh thì chẳng thấy anh đâu cả. Biết anh tức giận bỏ lại mình trong rừng, Klang Kok em cứ ngồi trên cây khóc thảm thiết. Một lát sau, Mbur điếc và Têh cầm đi săn thú ở gần đó nghe thấy tiếng khóc ở trên cây. Họ gặp Công nhờ nó xem ai khóc. Công bay lên thấy một đứa trẻ ngồi khóc, nó hỏi:

- Tại sao mày ngồi trên cây một mình khóc lóc như thế?
- Hồi nãy anh đẩy tôi lên cây rồi bỏ về nhà luôn.

Rồi Klang Kok em kể lể hết với Công chuyện xích mích giữa hai anh em và nhờ Công đưa về nhà Ndra ông Ndrin. Nghe xong, Công nhiệt tình nói:

- Để tôi đưa anh về tận nhà anh Klang Kok nhé !
- Không, tôi không dám về nhà đâu. Hãy làm ơn đưa tôi về nhà bà Ndra ông Ndrin. Họ là những người già tốt bụng sống từ thời đất đẻ ra giun tới bây giờ.

Nghe vậy, Công suy nghĩ một lát rồi nói :

- Tôi không dám đưa mày đến nhà bà Ndra ông Ndrin đâu. Tôi sợ các thứ đồ của giống người lăm.
- Anh sợ những thứ gì vậy?
- Tôi sợ nhất là chó và ná. Chúng nó đều cắn tôi được!

Klang Kok em phải một hai hứa cho Công không mất một sợi lông nào nếu Công đưa mình đến nhà bà Ndra và ông Ndrin. Nhưng Công thấy Klang Kok cứ nằng nặc như vậy thì bực dọc nói:

- Thôi, tốt hơn tôi cứ để mày trên cây một mình vậy.
- Nếu thế anh muốn đưa tôi đi đâu cũng được.

Công liền dẫn Klang Kok tới nhà chim Dòng dọc. Vừa thấy Công và Klang Kok, chim Dòng dọc nói ngay.

- Người với ngọm ở đâu thế này?
- Nó cãi nhau với anh nó nên bị bỏ lại trong rừng. Bây giờ tôi nhờ anh đưa nó đến nhà bà Ndra và ông Ndrin.
- Tôi không được rảnh. Tôi cần đi xúc lúa cho người ta. Nếu sáng mai nó đừng ngủ quên thì tôi sẽ đưa nó đến nhà Cò.

Chim Dòng dọc quay sang hỏi Klang Kok có bằng lòng như vậy không thì Klang Kok gật đầu ưng thuận. Sáng hôm sau, Dòng dọc dẫn Klang Kok tới nhà Cò và nhờ Cò giúp đỡ. Cò nói:

- Tôi không đưa đến nhà bà Ndra ông Ndrin được. Tôi chỉ đưa đến bờ rẫy thôi
- Thế anh sợ cái gì ở nhà bà Ndra và ông Ndrin?
- Ở nhà họ chẳng có gì làm tôi phải sợ ... Tôi còn phải đi thuóc cá nên không có nhiều thời gian. Nếu không đi thuóc cá được thì tôi không có gì để ăn.

Sau đó, Cò đưa Klang Kok đến bờ rẫy và dặn:

- Đây là rẫy bà Ndra và ông Ndrin. Nếu không muốn làm thì đừng đi sang rẫy bên trái, rẫy bên phải.

Khi Cò ra về được một lát bà Ndra và ông Ndrin ra đến rẫy. Thấy có người, Klang Kok nấp vào bờ rẫy và nhìn ra. Thấy họ đi vào rẫy ở giữa thì Klang Kok nhủ thầm : “Chắc bà Ndra và ông Ndrin”, nhưng chưa dám ra gặp. Đợi đến chiều khi bà Ndra và ông Ndrin trở về buôn, Klang Kok mới dám vào chòi của họ để ngủ. Đến sáng, Klang Kok dậy thật sớm để trốn ra bờ rẫy như hôm trước. Lúc bà Ndra ông Ndrin bước vào chòi, thấy dấu vết lạ thì vô cùng ngạc nhiên, họ hỏi nhau:”Ai để lại dấu này bà Ndra nhỉ? Ai để lại dấu này ông Ndrin nhỉ?”. Cứ thế, chồng hỏi vợ, vợ hỏi chồng mà chẳng ai biết gì cả. Sau đó, họ nghĩ ra một kế, bèn về nhà mang ra rẫy một con gà mái và một ché rượu Ke. Bà thì nướng gà, ông thì trộn rượu ... Xong xuôi đầu đó, họ để lại các thứ trong chòi rồi về buôn. Khi họ vừa đi khỏi Klang Kok liền vào trong chòi. Thấy có rượu, có thịt, gà nướng, Klang Kok ăn uống ngon lành. Khi đã no say Klang Kok ăn uống ngon lành. Khi đã no say Klang Kok lấy bảy cái nia đập lên mình rồi ngủ mê mết. Sáng

hôm sau, khi bà Ndra và ông Ndrì vào chòi thấy thịt gà đã hết ,rượu ché đã nhạt liền cất tiếng gọi:

- Ôi con cháu. Chúng mày có thương thì ở lại với vợ chồng tôi.

Gọi mãi không ai đáp lại họ bèn đi lấy nia phơi lúa. Lấy một cái, hai cái rồi đến cái thứ bảy thì thấy có người nằm, bà Ndra liền hỏi:

- Cháu ở đâu đến vậy?

- Bà ơi bà đánh đập cháu thế nào cũng được, bà ạ!

- Không việc gì mà đánh với đập đâu cháu ạ. Ông bà nuôi mày nếu mày ở với ông bà cho tốt.

- Cháu xin được ở với ông bà. Bây giờ cháu không về nhà được nữa rồi. Nếu về, cháu sẽ bị anh cháu đánh chết mất thôi.

- Có chuyện gì mà anh cháu đánh cháu đánh cháu thế?

- Tại cháu cãi lại anh ấy... Bây giờ cháu ở với ông bà cho đến chết đến sống!

Klang Kok em ở nhà bà Ndra ông Ndrin. Họ sống với cháu rất hòa thuận.

Một hôm ông bà bảo cháu đi chăn trâu ở ngoài bãi chăn của mình. Ở bãi chăn này có một khúc suối rất sâu, nên Klang Kok để trâu ăn cỏ một mình rồi đi thả câu ở suối. Câu mãi không được con gì, Klang Kok tức giận chửi bới lung tung rồi lăn ra ngủ. Trong giấc mơ Klang Kok mơ được gặp thần. Thần nói:

- Ta rất thương con nếu con muốn ở với ta, muốn làm vợ làm chồng với von ta cũng được.

- Con không làm như vậy được đâu. Nếu con đi thì ai ở với ông bà con?

Nghe Klang Kok nói vậy. Thần bèn khuyên chàng đừng lo nghĩ gì cả, mọi chuyện để thần lo cho, còn chàng muốn theo thần ngay bây giờ cũng được. Nhưng Klang Kok vẫn một mực không nghe lời thần. Thấy vậy, Thần bèn lừa Klang Kok:

- Nếu mày không muốn ở lại với con ta thì mày hãy mang một con gà trống trắng, một chén rượu Kê-dan tới đây.

- Cháu nghèo lắm! Không có gà, rượu cho ông đâu!

- Thôi, không nói nhiều. Bây giờ mày về xin gà rượu của ông bà mày rồi mang lại đây.

Thế là Klang Kok phải lừa trâu về buôn ngay. Vừa về tới nhà bà nói ngay:

- Sao cháu đi chăn trâu lâu thế?
- Cháu còn đi thả câu bà ạ.

Sau đó đợi ông bà đi rẫy, Klang Kok bắt một con gà trống trắng và lấy một chén rượu Kê-dan mang ra bờ suối chỗ đã gặp thần. Tới nơi, Klang Kok đặt gà và rượu xuống rồi làm rằm cầu khấn. Bất thần nước dâng lên rất nhanh cuốn theo Klang Kok rồi rút xuống như cũ... Ở trên bờ, con gà ché rượu vẫn còn nguyên.

Ông bà Klang Kok đợi mãi không thấy cháu về nhà bèn lặn lội đi tìm. Đến bờ suối, thấy ché rượu con gà và dầu nước dâng cao lên, tưởng là Klang Kok bị chết chìm nên hai ông bà ngồi khóc hồi lâu, rồi dắt nhau về... Còn Klang Kok lúc đó đang bị thần giữ ở dưới nước. Thần nói:

- Bây giờ cháu muốn ở với ai? Đứa em hay đứa chị?
- Tôi không muốn ở đây đâu, tôi muốn về nhà thôi.
- Tại sao mày bướng bỉnh như thế? Tao giữ mày ở đây vì thương mày nghèo khó thôi.
- Ông nói thế thì tôi không biết trả lời đâu.
- Ồ, nếu vậy thì tao hỏi hai chị chúng nó xem đứa nào ưng lấy mày làm chồng.

Khi thần gọi hai cô con gái ra hỏi thì họ trả lời rằng cả hai đều muốn lấy Klang Kok làm chồng. Thần bảo Klang Kok:

- Cả hai chị em nó đều muốn ở với mày. Bây giờ mày tính sao?
- Ông cho tôi ở với hai người cũng được, nhưng phải cho tôi về với ông bà ở trên đất thì tôi mới chịu.
- Nếu mày muốn vậy thì cũng được thôi.

Sau đó, thần gọi con gái tới chia của cải, đồ đạc và đưa cho Klang Kok gánh bảy trái bầu phía trước, bảy trái bầu phía sau. Klang Kok ngạc nhiên hỏi:

- Tôi mang mấy trái bầu này về làm gì?
- Đừng lo, cứ mang đi. Sau này bảy trái thành ché bảy trái thành trâu bò

Thần đưa vợ chồng Klang Kok lên đất và họ đi về nhà bà Ndra ông Ndri. Nhưng ông bà quên mặt cháu nên Klang Kok hỏi:

- Ôi ông bà. Bạn cháu có ở nhà không?
- Bạn cháu là ai thế?
- Klang Kok là bạn cháu ông bà ạ.
- Ôi, Klang Kok nó chết chìm dưới nước rồi.

Nghe ông bà nói vậy, Klang Kok bèn hỏi xin một chén rượu và hứa sẽ kể chuyện trong rừng cho hai người già nghe. Vừa uống rượu cùng ông bà, Klang Kok vừa kể lại câu chuyện chàng trải qua. Kể xong Klang Kok mới nói thật:

- Cháu chính là Klang Kok ngày xưa của ông bà đây. Còn đây là hai người vợ cháu.
- Ôi, thế cháu Klang Kok đây ư? Bà Ndra ông Ndir mừng húng hờ. Nhưng họ lại nửa tin nửa ngờ nói. Nếu cháu là Klang Kok thì hãy dẫn ông bà ra bãi chăn trâu chăn bò ngày trước xem có đúng không. Đến khi Klang Kok dẫn ông bà ra bãi chăn trâu thả bò thì họ mới thực sự tin chàng là cháu Klang Kok của họ. Từ đó, vợ chồng sống yên vui hạnh phúc với ông bà.

Một hôm, Klang kok bảo vợ già gạo làm bánh để sửa soạn đi săn. Hôm sau, chàng cưỡi voi vào rừng có hai người vợ ngồi hai bên. Vào một khu rừng già, họ gặp một nai đực thật to. Klang Kok định bắn thì vợ chàng bèn ngăn lại và nói:

- Chàng đừng bắn. Thứ ấy cha tôi chẳng bao giờ ăn. Bò rừng thật béo, trâu rừng thật to và heo rừng độ mới là những thứ cha tôi thường ăn.

Đi được mỗi đôi nửa thì gặp một con bò rừng. Klang Kok định bắn thì vợ chàng cản lại không cho bắn. Họ lại tiếp tục đi, đi mãi mới gặp được một con nai có gạc nhung, vợ chàng bèn nói:

- Đây mới là loài thú cha tôi chưa ăn bao giờ

Klang Kok bắn chết con nai rồi mang về buôn. Chàng cắt bộ gạc nhung để mang xuống Min đổi hàng. Trước khi đi, chàng bảo người sửa soạn voi:

Oi em Djet!

Oi em Djong!

Hãy đi tháo voi Mbrup¹ ở đầu dốc

Hãy đi tháo voi Mbro² ở bên thác.

Đừng chạm vào ngà khiến nó kêu Preng hêng r'hong³

Tháo một lần cho nó ăn chuối Brăm Ju⁴

Chạy một lần thì dùng móc sắt tù

Lấy móc tù đâm cho nó quỳ xuống

Xuống dưới khe, trời chỉ còn thấp thoáng

Xuống dưới khe, mặt trời còn le lói

Người nhà làm như lời Klang Kok dặn thì voi trả lời rằng:

Tôi muốn lấy đồ ăn như anh tôi vậy

Tôi muốn ăn dọc đường như anh tôi vậy

Muốn là Kung⁵ là Rlong⁶ như anh tôi vậy

Muốn ăn lúa Ke⁷ như anh tôi vậy

Muốn ăn lúa Krong⁸ lúa Ang⁹ như anh tôi vậy

Khi người nhà sửa soạn voi xong xuôi, vợ Klang Kok bèn hỏi chàng:

- Chúng em đi cùng với anh được không?
- Tôi đi một mình thôi
- Nếu vậy chúng mình chia nhẵn nhé

Họ chia nhẵn chị một cái, em một cái và chồng một cái. Trước khi đi, Klang Kok dặn vợ:

- Các em ở nhà đừng tự ý bỏ anh đi đâu nhé!

¹ Tên riêng của voi

² Tên riêng của voi

³ Tiếng voi kêu

⁴ Tên một loại chuối

⁵ Loại lá cây voi thường ăn

⁶ Loại lá cây voi thường ăn

⁷ Tên một giống lúa

⁸ Giống lúa trồng sớm

⁹ Giống lúa trồng muộn

Sáng hôm sau, Klang Kok lên đường thật sớm. Nhưng vừa ra cổng buôn thì chàng nghe chim Sêr¹⁰ kêu bên phải, nghe chim Sêr hót bên trái và một con mang đực đứng giữa đường. Thế là Klang Kok dừng lại khấn:

Con mang phình bụng¹¹ mà đừng hỏi tao

Củ khoai Lô¹² mà đừng hỏi tao

Con tắc kè đực mà đừng hỏi tao

Con Rắn hổ mang mà đừng hỏi tao

Con Cú hôi hám mà đừng hỏi tao

Con Công cái cổ dài ngoẵng dài ngòeo mà đừng hỏi tao

Khấn xong Klang Kok tiếp tục đi .Dọc đường gặp chim Glong chàng dọa:

Đập cánh mà thoăn thoắt bay

Đập cánh mà khệnh khạng trốn ngay

Mày trốn ngay Glong đừng để tao ra tay

Nhưng chim Glong không sợ nó đáp lại:

Ôi, không mang ná tôi không sợ anh ạ

Không mang tên tôi không sợ anh ạ

Vợ anh còn mang than lửa với tôi anh ạ

Thấy chim còn chọc tức mình Klang Kok rút ngay tên đeo theo ra và nói:

Mũi tên buộc bằng dây Klot xấu xí của tôi

Mũi tên tẩm thuốc từ đầu tới đuôi

Mũi tên phóng tới mang mày về ngay thôi

Nghe chàng nói vậy, chim Glong bay đi ngay, còn Klang Kok cũng giục voi lên đường:

Đi cho mau, cho nhanh hỏi voi Nsong Răng¹³

¹⁰ Một loại chim

¹¹ Một loại chim

¹² Có ý chửi mắng

Bước cho nhanh hỡi voi Nsong Răng

Một lần bước cho bằng cây Le

Ba lần bước cho bằng cây to

Bước một lần ra ngay bên đường ...

Sau đó chàng cùng voi đi mãi miết. Đến đầu rừng bên Min, thấy một cô gái đang giã gạo, Klong Kok liền thổi sáo:

Phụt! Thần ơi, thần rừng Mrah¹⁴

Phụt! Thần ơi, thần rừng Mong¹⁵

Hãy cho ngựa in ít

Hãy cho ngựa nhiều nhiều

Như kiến Sranh cắn

Như kiến Sranh ăn

Như ngựa vì mắt mèo¹⁶ từng chùm

Tắm hết ché nước không khỏi

Cô gái bị ngựa hết cả thân mình. Sợ quá, cô nói với đám em bạn cùng giã gạo:

Ôi, em ơi! Tôi ngựa in ít

Ôi, chị ơi! Tôi ngựa nhiều nhiều

Như kiến Sranh cắn

Như kiến Sranh ăn

Như ngựa vì mắt mèo từng chùm

Chị em bạn khuyên:

Chị hãy dội nước trong nồi

¹³ Tên riêng của voi

¹⁴ Tên rừng

¹⁵ Tên rừng

¹⁶ Tên một loại cây

Nghe lời khuyên của chị em, cô gái bèn đi tắm ngay. Nhưng khi vừa mới tắm thì chợt thấy một người đàn ông ở bên cạnh, cô vội vàng nói:

- Đi chỗ khác cho tôi tắm, đi chỗ khác cho tôi gội đầu, kỳ cọ! Tôi tắm bằng một dây điều buổi sáng thôi!

Người đàn ông không đi mà nói:

- Tôi muốn tắm cùng với cô, tôi muốn gội đầu cùng với cô.

- Thế tên anh là gì, hãy nói cho tôi biết.

- Tên tôi là Tăng tang!

- Thế thì tôi với anh cứ nhau rồi. Tôi với anh không lấy nhau được đâu! Cũ làng kia, cưới chó, làng nọ cưới dê.

Chàng trai bèn nói ngược lại:

- Thế ông Njut lấy bà Lung dung thì sao¹⁷? Thế lươn ăn nằm với bunn thì sao?

- Thôi, về lấy em Djrac, em Djrat của tôi.

Sau khi tắm xong, cô gái dẫn chàng trai về nhà và gọi các em ra:

- Oi em Djrac, em Djrat! Hãy ra đây nhận khách đi. Các em có biết đây là ai không? Ồ, sao các em lại giả bộ mắc cỡ thế, sao lại giả đồ mắc cỡ thế?

Djrac đáp lại:

- Sao không biết bạn chị đây là Klang Kok?

Sau đó, họ cùng ăn uống và cùng ở chung một nhà. Hai người vợ Klang Kok ở nhà tự nhiên thấy bụi bay vào mắt và bị đau mắt luôn. Còn Klang Kok ở với ba cô gái, một bữa, hai bữa rồi ba bữa... Đến khi thấy nhẫn đeo ở tay đã sạm đen thì Klang Kok vội đổi sừng nay lấy một giỏ muối thật to rồi ra về. Chàng đi mãi miết không nghỉ về thẳng tới nhà. Khi chàng gọi vợ ra đỡ đồ trên lưng voi xuống thì họ không làm được vì đau mắt. Klang Kok phải hì hục làm một mình. Dỡ đồ xong, chàng cột voi lại và vào nhà. Lúc đó, vợ chàng mới nói:

¹⁷ Chuyện hai anh em cùng họ người M'ông lấy nhau

- Việc anh đi tốt hay xấu?
- Tôi không có việc gì đâu.
- Anh đừng giấu chúng tôi.
- Đã bảo tôi không có việc này việc nọ cơ mà.
- Anh nói dối, hãy tháo nhẫn ở tay anh ra so với nhẫn của chúng tôi xem nào.

Rồi vợ chàng lấy ba chiếc nhẫn ra so thì thấy chiếc nhẫn của Klang Kok sạm đen. Hai người vợ chàng bèn nói:

- Bây giờ anh còn cãi được không? Anh thử nhìn cái nhẫn anh đi.

Thấy Klang Kok chỉ im lặng và khóc, vợ chàng nói tiếp:

-Thôi nhé. Anh đừng nói chúng tôi không yêu anh, không muốn ở đây với anh nhé. Bây giờ chúng tôi về mách cha mẹ đây.

Nói xong, hai người vợ chàng định bỏ về nhà ch mẹ ngay. Klang Kok vô cùng hối hận liền xin được cúng tạ lỗi hai người vợ bằng trâu, nhưng họ từ chối:

- Chẳng cần trâu làn gì. Cha mẹ chúng tôi thừa trâu cho anh thì anh mới có.

Klang Kok lại xin được cúng bằng bò, nhưng vợ chàng vẫn từ chối:

- Chẳng cần bò đâu. Bò do ch mẹ chúng tôi cho thì anh mới có. Bây giờ anh không muốn thương yêu chúng tôi nữa thì để chúng tôi về với cha mẹ. Chúng tôi sẽ kể hết mọi chuyện. Nếu cha mẹ nói về với anh thì chúng tôi về. Nếu cha mẹ bảo bỏ anh thì chúng tôi ở lại luôn.

Sau đó, họ về nhà và kể hết với cha mẹ những chuyện chồng họ đã làm rồi hỏi:

- Bây giờ chúng con ở lại với chồng hay ở nhà với cha mẹ luôn?

- Thôi, còn ở với nó làm gì và các con cũng đừng nuôi tiếc gì cả. Tất cả đồ đạc mình chia cho nó rồi sẽ về mình hết thôi. Mất các con thì chỉ mai một là hỏi, còn thằng Klang Kok sẽ phải chết vì đau bụng.

(Người kể: Bơ Jut, buôn Đak Gân, xã Đak Gân, huyện Dak Mil, tỉnh Dak Lak)